

našem, zgradivši zanesljivo in trdno podlago toli zaželeni in potrebni „književni zgodovini slovenski.“ Te zasluge njegove ve ceniti vsak, kdor se bavi s književnostjo našo bodi si kot njen prijatelj in branitelj, bodi si kot učitelj v šoli ali kot pisatelj o slovstvenih stvareh. Brez oprezovanja priprižnaval in poudarjal jih je vsako leto i „Ljubljanski Zvon“ in če je tudi časih „Jezičniku“ kaj malega opočital ali popravljal, vodil ga je pri tem vselej dober namen: koristiti stvari, nikdar zlobna volja: žaliti osebo. Nadejé se, da je i gospod profesor sam prepričan o odkritosrčnosti naših besed, izrekamo o srebernem jubileji „Jezičnikovem“ presrečno željo: Bog nam ohrani marnega Marna (nomen est omen!) in čile njegove moči še dolgo vrsto let slovstvu slovenskemu v korist, domovini v čast in slavo, nam in njemu samemu na veliko radost!

Fr. Wiesthaler.

L I S T E K.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o važnejših izmed njih bodemo o priliki obširneje poročali:

— Katoliško društvo detoljubov, poseben pripomoček za vzgojo in rešitev mladine. Založilo »Kat. društvo detoljubov« -- Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani, v mali 8. 16 str.

— Krščanski detoljub. List za krščansko vzgojo in rešitev mladine. Izhaja štirikrat na leto. — Vreduje *Ant. Kržič*. Ljubljana, 1888. Tisk »Kat. Tiskarne«. — Založba »Kat. društva detoljubov«, v mali 8. 32 str. Prvi zvezčič prinaša: Zakaj so priče te knjizice izhajati? — Zakaj morajo krščanski detoljubi otroke radi imeti (sic!)? — Ne kliči me stvarnik od tod! (Molitev bolne matere.) (Pesem) zložil Rad. Silvester. — Najimennitniši dan v otroškem življenji (Opomin starišem) — Sedem poglavitnih grehov pa otroška vzgoja, spisal Dr. J. Lesar. — Kazalni poduk v izreji. — Šiba novo mašo poje. — Molitev pred jedjo in po jedi. — Materna solza od Krištofa Šmida. — Otroci — žganjepivci! — Kaj je bolje: tikati ali vikati? — Iz otročjih ust. — Zadeve »kat. društva detoljubov«. — Ovoj prinaša: Priporočilo. — Cena 40 kr. na leto. I. štev. podaje »Priloga za otroke«:

— Ali znaš? Zbirka krščanskih resnic in molitev, ki naj bi jih vsak kristjan znal na pamet. V Ljubljani 1888. Založilo »Katoliško društvo detoljubov«. — Tiskala Katoliška Tiskarna v Ljubljani, v mali 8. 32 str.

— Koroške bukvice. Slovenskemu ljudstvu v poduk in kratek čas 5. in 6. snopič. Izdaja in zaklada *Filip Haderlap Furjev* v Celovcu. Tiska J. Krajec v Rudolfovem. Vsak zvezek stoji po 10 kr. Naročnina na 6 zvezkov znaša po 60 kr. in pošilja se g. pisatelju v Celovec.

— Stric Tomova kočá ali življenje zamorcev v robnih državah svobodne severne Amerike. Angleški spisala Henrieta B. Stowe. Iz nemškega poslovenil *Fr. Malavašič*. Drugi popravljeni natis. Založil in izdal Janez Giontini v Ljubljani, 1888, m. 8, 228 str. S štirimi lesorezi. Cena v polplatno vezani knjigi samo po 70, s pošto po 75 kr. —

Nove knjige za slovensko mladino. 1. Narodne pripovedke za mladino, spisal *Dominicus* (2. zvezek). — 2. Naschnikova hči, cvetlica pustinje. — 3. S prestola na mo-

rišče ali nesrečna kraljeva rodbina, zgodovinska povest, obe knjižici iz nemškega prosto poslovenil *Dominicus*, a vse tri knjižice založil in izdal Janez Giontini v Ljubljani 1887. Cena po 20 kr. — Kakor vselej, tako tudi sedaj z veseljem pozdravljamo to pomnožitev slovenske knjižnice za mladino, kajti če hočemo imeti kedaj zaveden domač narastaj, moramo ga tudi gojiti in vzgajati. Mladina pa hoče imeti poleg pouka tudi zabavo in kdor primerno skrbi za to, zasluži naše popolno priznanje. — In tega priznanja gospodu *Dominicusu* nikakor ne kratimo, vendar hočemo omeniti nekatere malenkosti, ki nam ne ugajajo. — Naštete knjižice imajo pred naslovnim listom na zavitku tudi podobice; to bi bilo samo ob sebi hvalevredno; saj vemo, da imajo za mladino podobice posebno mikavnost; kar čita, to vidi rada tudi upodobljeno. Da te podobice niso izvirne, to je razumno: poslovenjeni knjižici ni treba izvirne ilustracije, od koder je prestavljena, od tam ji vzamemo tudi podobe. Da podobice niso bogvedi kako ukusne, to je sicer res, — a to ne dé toliko. Pač pa bi se morale dobro ujemati s pripovedjo, sicer bi bilo bolje, če jih ni. Čemu podobice, če se s povestjo ne strinjajo? — Realnosti založnikovega postopanja na korist si mislimo, da vendar nimajo služiti samo kot mamilo mlademu kupovalcu. — Tako n. pr. se pri drugi izmed naštetih knjižic prednaslovna podobica nikakor ne ujema s pripovedjo. Ugibali smo, da bi jo bilo uvrstiti nekako med 50. in 51. stran, toda besed, ki stojé pod podobo: »Strel pokne . . . i. t. d. smo na rečenih straneh zastoj iskali. Pa še nekaj! Na tej podobici je kapitan Henri popolnoma civilizirano oblečen kakor Flij, a povest nam na 31. in 32. strani pripoveduje, da se je kapitan, predno je poskusil drzno rešitev Amelunge, preoblekel in pobarval, da je bil popolnoma Indijancu podoben. Na podobici ima kapitan rešeno Amelungo pred seboj na svojem konji, a v povesti jašeta vsak svojega konja. — Soglasje torej, ali pa nič! — Tudi prva knjižica ima prednaslovno podobico. Od kod da je vzeta, ne vemo reči, toda zvirna bo pač težko; — in vendar je baje knjižica izvirna. Tudi to se po kaj čudnem naključji ujema. — Izvirna ta knjižica obseza pripovedke iz naroda nabrane, skratka blago, »katere nam kaže zvesto podobo naroda našega, njegovo življenje, mišljenje in govorjenje«; ta knjižica »budila bode narodu narodno zavest, čistila pokvarjeni ukus« i. t. d. Tako propoveduje predgovor. Nam pa se zdi, da tiči v teh besedah nekoliko pretiranih fraz. Predgovor torej to knjižico najbolj kazi.

Jezik v teh knjižicah je precej gladek, vendar bi bilo še mnogokaj pripomniti. Omeniti hočemo le nekaterih stvari. Kjer je brez vsake dvojbe ustanovljena prednica *u*, pisati je dosledno tudi *u*, a ne *v* n. pr. ubežati, uiti, ubog, umiriti, ustaviti, utruditi, ubiti, utihniti, utrgati i. t. d. Prednica *u* pomeni ali odstranitev ali dokončnost in bi se imela točno ločiti od prednice *v*, ki pomeni prodiranja v notranjost (hinein) ali pa je postala iz predloga *uz* auf (n. pr. *vstati* = *uz* + *stati*). Res je sicer, da se té dve prednici v izgovoru pogosto mešata, tudi v vezani besedi utegne metrum provzročiti kako nenatančnost v tem oziru, a *proza* ne sme imeti toliko prostosti.

V narodnih pripovedkah smo našli dokaj ponesrečenih zaimenskih oblik: *kam njiju* mesto *kamor ja* (4), *pri svojem* m. *pri svojem* (5), *ju m. ji* (41), *ji m. ju* (47), *je m. jo* (56), *je m. njo* (63). — Na neverjeten način zamenjen je (str. 56) svojilnik s svojilnikom *njegov*: »Goljufni krčmar reče nekdam sosedu, da bo svoje (:) novorojeno dete prej videl nego on sam«.

Neprimeren in z ozirom, na našo sedanjo slovenščino tudi neupravičen zdi se nam oni infinitiv, ki ga je nadomestiti ali s časovnim stavkom istodobnosti ali pa s participom n. pr. »Grof to videti se prestraši« mesto »Ko grof to vidi, prestraši se« ali pa »Grof to videč (videvši) se prestraši« (I, 12, 27, 29, 70. II, 69.). Res je, da to rabo infinitiva

srečujemo že po Ravnikarji in pri Metelku, a sedanji slovenščini je neznana in ne pripočali bi je v posnemanje.

Mesto »*pol in letiri leta*« (III, 53) je reči »*štiri leta in pol*« ali pa »*polpelo leto*«; mesto »*mojih sovražnikov ni duha ne sluha*« (I, 57) »*o mojih sovražnikih*« . . . . Instrumental brez prepozicije v novi slovenščini tudi ne velja več n. pr. svojim življenjem igrati (II, 7), redkimi drevesi obrasten (II, 27), Indijanci so se kratkočasili deloma kadenjem, deloma govorenjem (recte govorjenjem II, 37) i. t. d. Particip »*izvedli*« (III, 50) je od *izvesti* a ne od *izvedeti* (naglasa ni nič zaznamenanega). *Počivati* ima v sedanjiku *počivam*, a ne *počivljam* (I, 9). — Tudi v samostalniški deklamaciji je nekaj hib: *nevarnosti* m. *nevarnostmi* (II, 7), *vratami* m. *vrati* (I, 3), *mustači* (I, 18). Tvorno-preteklemu deležniku naši je treba rabo zelo omejiti, prvič ker se med narodom ta deležnik poizgublja (zvečine se je že poizgubil), drugič ker se malokdo do dobra zaveda s tem participom združenega pomena. Ravnikarju se je bil ta deležnik zelo priljubil, zaradi česar ga je potem Preširen ne brez upravičenosti piknil z znanim sršenom: »*Gorjancev naših jezik poptujevavši . . . . .* Namesto »*brez prenehanja je dalje dirjal ne privošči si počitka*« (II, 23) velja reči: »*brez prenehanja je dalje dirjal ter si ni privoščil počitka*« .

Vse te opomnje se bodo zdele morda komu odveč, toda pomniti je, da pri spisovanju knjig za mladino nismo nikdar dovolj natančni, kajti dovzetna mladina se prina vadi pri čitanju negladko pisanih spisov kaj kmalu tudi hib in napak, katere je potem težavno iztrebiti. Ne hoteli bi pa tudi ne, da bi bile te opomnje razpečavanju omenjenih treh knjižic na škodo, kajti knjižice so pri vsem tem hvale vredne (sosebno dokler boljših ni), in nádljemo se, da bode mladina pridno sezala po njih ter jih z zanimanjem prebirala. —

Y.

Šolske Drobtinice. V petindvajsetletni spomin smrti A. M. Slomška učiteljem, odgojiteljem in prijateljem šole spisal *Franc S. Jamšek*, nadučitelj in bivši c. kr. okrajni šolski nadzoritelj v Reichenburgu. — Pod tem naslovom je pred nekoliko meseci iz tiskarne J. R. Miličeve v Ljubljani prišla na svetlo knjiga, ki je bila zlasti v učiteljskih krogih z veseljem vsprejeta. Znani vrli šolnik in marljivi pisatelj slovenski, gospod učitelj Jamšek, izdal je s to knjigo svoje spise, katere je poslednja leta priobčeval v »*Učiteljskem Tovarišu*« in v »*Popotniku*«, da so kakor sam pravi — po želji nekaterih navdušenih mož sedaj v jedni posodi.

Prvo mesto te krasne knjige polni, kakor že nje naslov kaže, životopis A. M. Slomška ter opis njegovega delovanja kot pedagoga, domoljuba in rodoljuba slovenskega. Blagi knez vladika Slomšek si je pridobil ne le kot buditelj narodne zavednosti sploh, temveč tudi kot pedagog slovenski neminljivih zaslug, četudi — da odkritosrčno govorim — zdi se mi malo držno, primerjati ga na pedagoškem polju z velikani, kakor je n. pr. Komensky, Pestalozzi, i. dr., kar si je neki slovenski učitelj lani na drugem mestu prizadeval izvesti. Da se zasluge Slomškove kot pedagoga po vrednosti ocenijo, izrekla se je med národnimi učitelji slovenskimi že večkrat želja. G. Jamšek se je tega dela z uspehom lotil. V »*Šolskih Drobtinicah*« nam kaže rajnkega Slomška kot moža, ki je iskreno ljubil narod svoj, ki je pa tudi z redko bistroumnostjo spoznal, da je sreča národova večinoma zavisna od odgoje otrok. Na podlagi mnogih citatov označil je spretni pisatelj potem načela Slomškova o domači in šolski odgoji.

Za to hvalevredno oceno Slomškovega delovanja se vrste strokovnjaške razprave: 1. Učitelj začetnik. 2. Za koliko podpira šolska ustrahovalnost ali disciplina podučevanje neposredno? 3. Avancement ljudskih učiteljev. 4. Pospešujmo branje dobrih bukev med Slovenci. 5. Učitelji slovenski, zjedininimo se tesneje!